

Sygn. akt V U 93/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 kwietnia 2020 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Romuald Kompanowski

Protokolant: p.o. stażysty K. D.

po rozpoznaniu w dniu 20 marca 2020 r. w Kaliszu

odwołania K. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 21 listopada 2019 r. Nr (...)

i odwołania J. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 21 listopada 2019 r. Nr (...)

w sprawie K. W., J. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o ustalenie daty wypłaty renty rodzinnej

1. Zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 21 listopada 2019 r. znak (...) w ten sposób, że wznawia odwołującej K. W. wypłatę renty rodzinnej poczynając od 1 września 2019 roku.

2. Zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 21 listopada 2019 r. znak (...) w ten sposób, że wznawia odwołującej J. W. wypłatę renty rodzinnej poczynając od 1 września 2019 roku.

3. Zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. na rzecz odwołujących J. W. i K. W. kwoty po 180 (sto osiemdziesiąt) złotych dla każdej z nich tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt VU 93/20

UZASADNIENIE

Decyzją z 21 listopada 2019r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. wznowił wypłatę renty rodzinnej wobec J. W. od 1.11.2019 r.

Kolejną decyzją z tej samej daty co wyżej Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. wznowił wypłatę renty rodzinnej wobec K. W. od 1.11.2019 r.

Odwołanie od każdej z powyższych decyzji wniósł w imieniu ubezpieczonych pełnomocnik procesowy, zaskarżając decyzje w części, w jakiej organ rentowy zaniechał ustalenia i wznowienia renty rodzinnej od 1.09.2019 r. Strona odwołująca domagała się zmiany kwestionowanej decyzji poprzez wznowienie wypłaty na rzecz każdej z ubezpieczonych renty rodzinnej poczynając od 1.09.2019r.

W uzasadnieniu odwołania podniesiony został brak utraty przez ubezpieczone uprawnień do renty rodzinnej, z uwagi na kontynuowanie nauki w trybie dziennym w szkole średniej, wznowienie wypłaty tej renty przez organ rentowy dopiero od 1 listopada 2019r., nie zaś od 1 września 2019r. nie było uzasadnione i doprowadziło do niezgodnego z prawem pozbawienia ich świadczenia rentowego za okres od września do października 2019r.

Organ rentowy wnosił o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy ustalił i rozważył, co następuje:

J. i K. W., ur. (...) uprawnione są do renty rodzinnej po zmarłym ojcu M. W.. Prawo do renty rodzinnej, nabyły na mocy decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 23.08.2010r. Kolejnymi decyzjami organ rentowy dokonywał przeliczenia świadczenia rentowego, ustalając jego wysokość, względnie dokonując podziału renty rodzinnej między osoby uprawnione. Renta rodzina dla zainteresowanych była wypłacana zgodnie z przedmiotowymi decyzjami do dnia 31 sierpnia 2019 r.

W informacji z dnia 20.05.2019 r. o zmianie zasad wypłaty renty rodzinnej, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, w związku ze zbliżającym się uzyskaniem pełnoletności, poinformował ubezpieczone, że rentę rodzinną przysługującą osobom pełnoletnim należy wypłacać osobom uprawnionym do tej renty. Nadto, w celu wydania decyzji w sprawie sposobu dalszej wypłaty przysługującej części renty rodzinnej, zainteresowane winny w ciągu 14dni od daty osiągnięcia pełnoletności dostarczyć do ZUS wnioski w na formularzu (...).

W/w wnioski ubezpieczone wnieśli do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w O. w dniu 5.07.2019 r.

9.08.2019 r. K. i J. W. ukończyły 18 lat.

18.11.2019 r. ubezpieczone złożyły w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. zaświadczenia o kontynuowaniu nauki w szkole średniej – III Liceum Ogólnokształcącym im. M. K. w K. w roku szkolnym 2019/2020.

okoliczności niesporne potwierdzone dokumentami znajdującymi się w aktach organu rentowego

Dotychczasowy przedstawiciel ustawowy ubezpieczonych – L. W. w okresie od lipca 2019 r. do stycznia 2020 r. borykała się z problemami zdrowotnymi w postaci załamania nerwowego.

Okoliczność potwierdzona zaświadczeniem lekarskim znajdującym się w aktach sprawy

Spór w rozpoznawanej sprawie dotyczył daty wznowienia przez organ rentowy wypłaty ubezpieczonym renty rodzinnej.

Odwołujący się postulował, że świadczenie to powinno zostać ubezpieczonym wypłacone także za okres od września do października 2019 r., natomiast organ rentowy argumentował – powołując się na art.129 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zwaną dalej ustawą emerytalną– że skoro zaświadczenie o kontynuowaniu przez ubezpieczone nauki wpłynęło do niego w listopadzie 2019 r., to wznowienie wypłaty renty rodzinnej powinno nastąpić dopiero od 1 listopada 2019 r., t.j. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o świadczenie.

Przypomnieć należy, iż stosownie do treści art. 68 ust. 1 ustawy emerytalnej dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej:

1. do ukończenia 16 lat;
2. do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo
3. bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2.

Tym samym więc, z powyższego przepisu wynika, że istnieją trzy grupy dzieci uprawnione do pobierania renty rodzinnej.

Po pierwsze, będą to zawsze dzieci przed ukończeniem 16 tego roku życia, po drugie, dzieci uczące się w przedziale wiekowym od 16 do 25 lat, a po trzecie, dzieci bez względu na wiek, jeśli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji w przedziałach wiekowych podanych wyżej. Z tego uregulowania wypływa również wniosek, że dzieci w wieku do 16 lat są uprawnione do renty już z samego faktu nie ukończenia 16 roku życia. Sytuacja zmienia się z chwilą ukończenia 16 lat, gdyż wtedy warunkiem pobierania renty rodzinnej jest kształcenie się w szkole, niezależnie od rodzaju tej szkoły.

Wypada także wskazać, iż zgodnie z art. 134 ust. 1 pkt 2 powołanej ustawy, wypłatę świadczeń wstrzymuje się, jeżeli osoba pobierająca świadczenia, mimo pouczenia lub żądania organu rentowego, nie przedłoży dowodów stwierdzających dalsze istnienie prawa do świadczeń.

Po myśli natomiast art. 135 ust. 1 tej samej ustawy, w razie ustania przyczyny powodującej wstrzymanie wypłaty świadczenia, wypłatę wznowia się od miesiąca ustania tej przyczyny, jednak nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o wznowienie wypłaty lub wydano z urzędu decyzję o jej wznowieniu, z uwzględnieniem ust. 2, który nie dotyczy omawianego przypadku.

W okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy, poza sporem pozostaje, iż decyzją z dnia 21 listopada 2019r. organ rentowy, poczynając od 1 listopada 2019 r., wznowił wypłatę renty rodzinnej po zmarłym ojcu na rzecz K. i J. W.. Podstawę wydania powyższej decyzji stanowiło przedłożenie przez ubezpieczonych w dniu 18 listopada 2019 r. (data wpływu do organu rentowego) zaświadczenia Dyrekcji III Liceum Ogólnokształcącego im. M. K. w K. z którego wynikało, iż zainteresowane są uczennicami tej szkoły w roku szkolnym 2019/2020. Błędnie jednak pozwany ustalił datę wypłaty świadczenia na 1 listopada 2019 r., gdyż w przypadku posiadania prawa do renty rodzinnej na podstawie art. 68 ust. 1 ustawy emerytalnej, z pouczeniem o obowiązku dokumentowania kontynuowania nauki w szkole lub na studiach wyższych, pozbawienie części tego świadczenia wymagało uprzedniego wydania decyzji o wstrzymaniu wypłaty renty rodzinnej na podstawie art. 134 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Wstrzymanie wypłaty nie następuje bowiem ex lege w związku z zaistnieniem określonych w przepisach warunków, ale wymaga wyraźnego oświadczenia organu rentowego podjętego w stosownej formie. Z akt rentowych nie wynika, żeby pozwany takie decyzje wydał, tym samym brak jest podstaw prawnych do pozbawienia ubezpieczonych, które nie przedłożyły dowodów na kontynuowanie nauki w szkole lub na studiach wyższych, wymaganych do dalszego przysługiwania im świadczeń na podstawie art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej, prawa do części renty rodzinnej przypadającej na wrzesień i październik 2019 r.

Nadto, w sprawie ubezpieczonych, prawo do renty rodzinnej nie ustało w rozumieniu art. 101 pkt 1 powołanej ustawy, ponieważ w razie kontynuowania przez uprawnione do renty rodzinnej dziecko nauki w szkole lub na studiach wyższych spełnione są wszystkie warunki przysługiwania świadczenia, a wymagane jest jedynie dokumentowanie kontynuowania dalszej nauki. Oznacza to, że organ rentowy miał obowiązek wydania decyzji o wstrzymaniu wypłaty części renty rodzinnej skarżącym na podstawie art. 134 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej, z uzasadnieniem, że pomimo pouczenia osoba pobierająca rentę rodzinną nie przedłożyła dowodów na dalsze przysługiwanie jej prawa do renty

rodzinnej, tj. zaświadczeń o kontynuowaniu nauki w szkole lub na studiach wyższych, a następnie doręczenie tej decyzji stronom, co umożliwiłoby im sprawne uzupełnienie wymaganych dowodów.

Zaniechanie tego obowiązku (wydania i doręczenia decyzji) musi być w związku z tym traktowane jako błąd organu rentowego, co rodzi skutek w postaci obowiązku wypłaty świadczenia wstecz, poczynając od września 2019 r. (vide: wyrok Sądu Najwyższego z 31.01.2017 r., I UK 360/16, LEX nr 2224603 i przywołane w nim orzecznictwo).

Niezależnie od powyższych rozważań należy podkreślić, iż wykładnia art.129 ust.1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie może ograniczać się wyłącznie do gramatycznych reguł interpretacji. W sprawach o rentę rodzinną, której zasadniczą funkcją jest zapewnienie środków utrzymania po zmarłym rodzicu, wykładnia językowa (gramatyczna) powinna ustąpić przed wykładnią celowościową. W orzecznictwie dopuszcza się bowiem w wyjątkowych sytuacjach możliwość przyznania renty rodzinnej także za okres sprzed udokumentowania prawa do świadczeń, co dotyczy zwłaszcza tych przypadków, w których ubezpieczonemu nie można zarzucić braku staranności w prowadzeniu własnych spraw (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3.04.2014r. II UK 398/13 – LEX nr 1458715; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 8 sierpnia 2014 r. II AUa 1787/13 – LEX nr 1504351). Z taką sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie. Ubezpieczone 9.08.2019 r. ukończyły 18 lat. Po raz pierwszy ciążył na nich samodzielny obowiązek udokumentowania nauki, dotychczas spoczywający na matce ubezpieczonych- L. W.. Informacja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 20.05.2019 r. o zmianie zasad wypłaty renty rodzinnej, w związku ze zbliżającym się uzyskaniem pełnoletności, nie zawierała informacji o niezbędnej konieczności przedłożenia zaświadczenia szkolnego potwierdzającego tę okoliczność, a jedynie wskazywała na możliwość dostarczenia do ZUS próśb w sprawie sposobu wypłaty renty rodzinnej na formularzu (...). Wystąpienie z przedmiotowymi wnioskami nie było obligatoryjne, jednak w dniu 5 lipca 2019 r. wnioskodawczynie owe wnioski złożyły, co wskazuje, że wyraziły wolę dalszego pobierania świadczenia. Wprawdzie próśby zostały zgłoszone przedwcześnie, tj. niespełna miesiąc przed ukończeniem 18 lat przez zainteresowane, co wykluczało ich skuteczność (art. 19 k.c.) , to organ rentowy miał możliwość podjęcia działań choćby w postaci wezwania przedstawiciela ustawowego do ustosunkowania się do ich treści lub zwrócić się do ubezpieczonych o ponowne wystąpienie z ww. wnioskami po uzyskaniu pełnoletności, stosownie do dyrektyw wynikających § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno – rentowe (Dz. U. z 2011r. Nr 237, poz.1412), że organy rentowe udzielają informacji, w tym wskazówek i wyjaśnień, w zakresie dotyczącym warunków i dowodów wymaganych do ustalania świadczeń. Tymczasem pisma zainteresowanych pozostawiono w aktach rentowych bez żadnych dalszych czynności, a ubezpieczone nie otrzymały ze strony organu rentowego wskazówek odnośnie uzyskania prawa do świadczeń, w tym o niezbędnym warunku w postaci udokumentowania nauki. Fakt, że w poprzednich latach przedstawiciel ustawowy ubezpieczonych była pouczana w tym zakresie nie może obciążać K. i J. W., gdy zważyć, że matka zainteresowanych borykała się w tym okresie z poważnymi problemami zdrowotnymi. Powyższe okoliczności usprawiedliwiają uchybienie przez zainteresowane terminowi do udokumentowania prawa do świadczeń i uzasadniają odstąpienie od wstrzymania wypłaty renty rodzinnej w okresie od września do października 2019 r.

Z tych wszystkich względów, orzeczono jak w sentencji.

Orzeczenie o kosztach procesu znajduje oparcie w art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.).

SSO Romuald Kompanowski